

Cronica Externă

— Politica Austro-Ungară —

Nimic nu e mai izbitor și mai caracteristic de cit contrazicerea ce există între politica externă a Austro-Ungariei și situația ei internă. Într-adevăr, ce politică urmărește Austro-Ungaria în Orient și în deosebi în Serbia în momentul de față? O politică jiguitoare în toată puterea cuvintului. Ea vorbește de sus naționalităților balcanice, caută să le impue cu forța voința ei și produsele industriei sale. Iar când aceste puteri se împotrivesc, pentru că altminteri nealinierea lor, nu numai economică dar și politică, ar fi periculoasă, monarhia Habsburgilor le amenință cu urgia ei, afirmă cu brutalitate pretenția ei de a juca un rol precumpănitor în peninsula balcanică, susține că ea are drepturi eișigilate în Orient, că dominațiunea Orientului îi se cuvine,—mai mult, prelinde că nu va tolera ca cine-va să pue vre-o stavilă ambițiunilor ei cuceritoare.

Lumea, obișnuită să audă de puternica împărăție a Austriei, ascultă aceste pretenții fără să-și dea seamă de schimbările adinci ce au intervenit și de inconștiența fără margini ce această politică ascunde. Este oare cu putință ca Austria să urmărească azi, în 1906, o politică cuceritoare în peninsula balcanică, fie chiar o politică de cucerire economică? De sigur că nu. Cind o țară este sgduiută de o criză internă atit de gravă și atit de adincă ca Austro-Ungaria nu îi mai este îngăduit să-și inchipuiască că poate urmări în afară o politică cuceritoare. Cind o țară înăuntru nu poate de mai bine de 7 ani să restabilească o viață constituțională normală, nici în Austria, nici în Ungaria, fiind-că atit în Austria cit și în Ungaria forma actuală de guvernământ neținind seamă de drepturile firești ale diferitelor naționalități supuse ociruirii guvernelor din Viena și din Budapesta, aceste naționalități paralizază mersul ambelor state și amenință din zi în zi cu mai multă tărie existența însăși a acestei împetruite monarhii,—cind o țară să găsește în această stare, oamenii ce o conduc trebuie să fie cu desăvirșire lipsiți de simț politic, ca să mai viseze anexarea unor naționalități balcanice de sine stătătoare, sau ca să creadă că vor putea învinge toate aceste greutăți și să arunce peste ele pină la Salonic șinele unui drum de fer Austro-Ungar. Și cu toate acestea cei ce conduc politica Austriacă au și această lipsă de simț politic și această inconștiență. În cabinetele din Viena și din Buda nu s'a abdicat această politică, nu s'a renunțat la aceste megalomane gânduri. Altminteri, de sigur, că contele Golu-

chowski nu ar fi provocat conflictul economic cu Serbia, nu s'ar fi miniat așa de mult când a auzit că Serbia și Bulgaria au încheiat o alianță comercială, nu ar fi spus că aceasta este o îndrăzneală, pe care Austria nu o va tolera, și mai ales ar mai înceta să trimbițeze pretutindeni prin Europa, că de când Rusia nu se mai poate ocupa în de aproape de afacerile Orientului, Austria are menirea să joace în acea parte a lumii rolul arbitralului a tot puternic.

Cum se explică însă această ciudată stare de lucruri, cum se face că Austria continuă o politică atât de vădit nepotrivită cu situația ei internă? Causa este că oamenii de stat din Austro-Ungaria au rămas credincioși vechii concepțiuni a monarhiei Habsburgilor, fără să-și dea seamă că această concepție nu mai corespunde azi cu realitatea lucrurilor și că în locul Austro-Ungariei, pe care o cunoșteau, s'a ridicat o nouă Austro-Ungarie, cu alte nevoi și cu alte năzuințe.

Austro-Ungariu, pe care o cunoșteau, era o împărăție a cărei prestigiu fusese puțin umbril de restricțiile vremurilor, dar care rămânea inconjurată de toată strălucirea și de toată faima unui trecut glorios. Austro-Ungaria era încă împărăția care ținuse plecată sub sceptrul ei pe toți domnitorii statelor germanice, care luptase dealungul veacurilor cu Franța pentru supremația continentală, care fusese scutul Europei în potriua Turcilor și pavăza ei în potriua Rusiei, împărăția, care în Orient se împotrivise acestor două forțe și ajutase dezvoltarea statelor balcanice prin influența ei culturală și civilizatoare. Austro-Ungaria era, în două cuvinte, acel factor indispensabil echilibrului continental, acel factor european a cărui existență și a cărui lărie erau cerute de toate puterile. Dacă înăuntru acestui falnic edificiu se auzeau oare care șgomote sinistre, dacă naționalitățile asuprite ridicau glasul lor, majestatea edificiei le acoperea și interesul Europei le înăbușea.

Astăzi situația s'a schimbat cu desăvârșire. Prestigiul Austriei este atât de slab în cil ei nu poate să mai acopere nici glasul celei mai slabe naționalități. Multe sunt cauzele care au contribuit la slăbirea acestui prestigiu. Mai întâiu prea multe evenimente au arătat lumii în secolul al XIX slăbiciunea și neputința Monarhiei Habsburgilor, pentru ca ea să mai inspire teamă cui-va. Fără a ne urca la timpul epopeei napoleonene, în care rolul Împăratului Austriei a fost atât de umilitor, e destul să ne reamintim faptele domniei lui Franz Iosef, pentru a ne încredința că numai de natură să ridice prestigiul monarhiei Habsburgilor nu erau. Înving în Italia, silit să părăsească Lombardia și Veneția, înving la Sadowa, silit să renunțe la supremația lui asupra confederațiunii germane și să asiste patru ani mai târziu la crearea Împărăției Germane în jurul Prusiei, părăsit de toată lumea, mulțumit în cele din urmă că învingătorii de la Sadowa bine-voiau a-i oferi alianța lor, instrument docil în mâinile atât puternice ale lui Bismarck,—iată prin ce a strălucit domnia lui Franz Iosef în decursul celor 50 de ani din urmă. Și, ca și cum atitea umilinte și atitea nenorociri nu ar fi fost îndestulătoare prestigiului ei, mai vinde și neutralitatea ei în timpul războiului ruso-turc din 1877, în schimbul făgăduelii Țarului că îi va permite să ocupe Bosnia și Herzegovina. Dar afară de toate aceste evenimente prestigiul, mai ales în vremurile noastre, nu poate sta în amintirea trecutului ei în țaria prezentului. Ori, care e terenul pe care Austro-Ungaria să

se fi manifestat cu strălucire și lărie în veacul al XIX-lea? Din punctul de vedere economic ea este cu totul înapoiată și, mai les de cînd industria și comerțul german au luat o dezvoltare altă de mare, Austro-Ungaria a fost redusă aproape la rolul unui satelit economic al puternicei ei vecine. Din punctul de vedere intelectual și literar precum și din punctul de vedere științific, n'a fost țară mai săracă, mai steampă de cît Austro-Ungaria. Ea n'a produs nici un mare eugelător, ea n'a fost leagănul nici unei mari descoperiri, ea n'a fost nici măcar pămîntul, pe care să se fi dat o luptă de idei, care să fi avut vre-o influență asupra destinelor omenirii. Mai mult fost-au multe țări în care să se fi văzut o mai cumplită lipsă de adaptare la spiritul și la nevoile civilizației moderne de cît în Austro-Ungaria? Ea a fost nu numai sufletul sfintei alianțe, țară care sub ȳmboldul lui Metternich a ținut pept tutulor speranțelor, ce marea revoluțiune răsbindise prin Europa, și a întreprins cruciada nemiloasă în potriua tutulor libertăților, dar și țara în care azi au rămas în picioare mai multe așezăminte reacționare și mai multe privilegii. Și ceea ce e mai curios e că nici acum spiritul modern și democratic nu pătrunde în Austro-Ungaria, de cît cu o greutate, care o pune neapărat într'o inferioritate față de statele, ce au știut cu mai multă repezițiune să-și asimileze civilizația și concepțiile timpurilor, în cari sintem chemați să trăim și să luțăm.

În asemenea condițiuni e lesne de înțeles că prestigiul nu mai poate să ție în picioare Austria în vechea ei formă. Interesul Europei, subsistă el oare și cere el încă cu aceeași lărie, ca odinioară, menținerea monarhiei Habsburgilor? De ce prezintă Austro-Ungaria un interes altă de viu pentru echilibrul european?

Pentru că ea era scutul Europei în potriua turcilor și a rușilor, și pentru că stabilea legatura dintre țările apusene și statele în formațiune din Orient.

Nici una din aceste meniri Austria nu o mai îndeplinește astăzi. În potriua turcilor puterile europene nu mai au nevoie de nici un fel de scut. Slăbiciunea, imposibilitatea lor de a-și asimila civilizația modernă, e o cheazășie mai bună și mai sigură pentru Europa de cît toate armatele și toate tunurile Împăratului Frantz Iosef.

În potriua rușilor de asemenea Austro-Ungaria nu mai poate fi o pavăză. Ce e drept aci situația e încă prea nouă pentru a fi văzută de toți în deplina ei claritate. Dar nu e mai puțin adevărat că lumea trebuie să se obișnuiască cu dusa și să se convingă de existența ei. Deja de la congresul din Berlin, Rusia văzînd că nu poate cuceri Orientul și-a îndreptat privirile către Extremul Orient, și a început treptat, treptat să renunțe la pretențiile ei asupra Imperiului Otoman și asupra statelor balcanice. Deși pe față nu spunea că abdică pretențiile ei, totuși prin faptele ei arată lămurit că a perdut ori-ce nădejde de slăpînire asupra acestei părți a Europei. Deallminteri se poate zice că a martorisit-o singură în ziua în care a încheiat cu Austria vestita înțelegere privitoare la afacerile Orientului. Dacă Rusia ar fi urmărit politica ei tradițională în Orient de la 1877 încoace, ea nu ar fi consimțit nici-odata să împartă autoritatea și influența ei cu o putere, cu care se răshoise veacuri întregi și la care se uitase cu disprețul și cu mîndria caracteristică diplomației țarului. Din ziua însă în

care Rusia a întreprins războiul ei cu Japonia și de cînd edificiul întreg al țarismului se prăbușește, nu numai că nu ne mai găsim în prezența unei Rusii care să rîvnescă cucerirea Orientului, dar ne găsim în prezența unei Rusii menite să cadă mai curînd sau mai tîrziu sub ocîrmuirea unei democrații, care, ca toate democrațiile și poate chiar mai mult decît cele alte democrații moderne, urîște politica rîșhoinică și socotește că Impărăția Ru-sească este deja prea tolinsă și prea bogată în naționalități, pe care elementul rusesc nu le poate asimila, pentru a se mai avînta în alte cuceriri și în alte întreprinderi. Democrații ruși par mai mult dispuși să renunțe la hotarele Rusiei de azi, de cît să le mai întindă. Iar panslavismul este o concepție care a perit odată cu retragerea lui Pobiedonosteff.

Între Slavi există o comunitate de sentiment cum există și între latini, dar aceasta nu înseamnă cum o înțelegeau birocrații din Petersburg că, fiind că slavii au o origine comună, ei trebuie toți să primească dominațiunea asuprațoară a Rușilor. În Rusia, de azi, cu toate că sînt sub stăpînirea Țarului de mai multe veacuri, totuși vedem pe Ruteni de pildă căutînd să scuture jugul rusesc și să înființeze un stat deosebit. Cum va putea în asemeni condițiuni panslavismul să se înfățișeze ca un pericol, cum se înfățișa pînă acum.

Dar atunci, dacă Austria nu mai poate sluji drept pavază, nici în potri-va Rusiei, nici în potri-va Turciei, fiind că aceste două state nu mai apar ca forțe amenințătoare pentru celelalte puteri, nu mai are oare Austria absolut nici o rațiune de a fi ea factor european? Ea ar avea încă un rol mare de îndeplinit, și anume ca să reprezinte de o cam dată în centrul Europei puterea, care să se împotrivescă ambițiunilor mereu crescînde ale Germaniei, care să împedice mersul ei spre Orient și care în același timp să stabilească legătura între statele apusene și cele răsăritene. Aceasta ar fi în primul rînd întoresul Franței și al Angliei. Din nefericire, astfel precum Austria se găsește astăzi, ea nu poate să joace nici acest rol. Departe de a pune vre-o piedică dezvoltării Germaniei, și învîntării ei către Orient, Austria o ajută în îndeplinirea planurilor și ambițiunilor ei. Austro-Ungaria e azi sîta prin care toate produsele germane se revarsă în Orient.

Iar în ce privește rolul de element de ordine, ce Austria l'ar putea avea, e aproape o ironie să cugeți a-i atribui o asemenea menire. Veșnic frîmîntată de lupte interne și sîșiată de probleme naționale, cu niște parlamente care sînt prototipul desordinei și al anarhiei, Austro-Ungaria a ajuns nu numai să nu mai fie un element de ordine, dar să fie o pildă rea și un imbold la reșvîrtire pentru întreaga peninsulă balcanică. Naționalitățile din Orient, care luptă pentru întregirea lor națională, nu pot să renunțe la această luptă cînd văd că naționalitățile din Austria, fără să fie ca ele neatîrnate, totuși luptă neîncelat și cu o admirabilă energie pentru a-și apăra drepturile de neam și pentru a se putea dezvolta în deplinătatea lor etnic. Cum ar putea mai ales să renunțe la luptă acele naționalități din Orient, ce au frați de ai lor cari sufar sub dominațiunea Habsburgilor! Și iată cum rînd pe rînd Statele balcanice și naționalitățile din Austro-Ungaria se influențază în luptele lor naționale, și se stabilește între ele o comunitate și o solidaritate de interese și de luptă. Dar afară de aceasta, ce siguranță mai poate prezenta pentru Europa o țară care veșnic clorotește și amețință să se rupă în bucăți, la cea dintîi ciocnire mai pu-

ternică a naționalităților ce o formează. In loc să fie elementul de ordine necesar echilibrului european, Austria este azi singurul focar de neliniște și de nesiguranță din centrul Europei.

Prin urmare dacă Austro-Ungaria nu mai are nici prestigiul din trecut, nici nu mai prezintă pentru Europa același interes diplomatic ce îi dădea o situație strălucită și o îndriloia să urmărească o politică ambițioasă, la ce se reduce starea ei actuală, starea după care oamenii ei de stat ar trebui să se călăuzească în ocîrmuirea ei? Dezbrăcată de hainele strălucitoare ce împrejurările istorice îi dăduseră, Austria rămîne o țară locuită de o mulțime de neamuri deosebite, stăpînite și asuprite de două naționalități, care fiecare sînt în minoritate față de naționalitățile, pe care le domină și pe care au pretenția să le asimileze, și aceasta într'un veac, în care conștiința națională este mai vie de cît ori cînd, în care state mari s'au format pe baza principiului naționalităților și în care nici rațiunea, nici simțimintele nu primesc ideea asupririi unei naționalități prin cealaltă. Iată ce este azi Austro-Ungaria atît și nimic mai mult. Și cînd la porțile acestui organism politic fictiv, atît de șubred și atît de slab, suflă în Rusia vijelia puternică a celei mai groaznice revoluțiuni ce istoria va fi cunoscut, a unei revoluțiuni separatiste, care încă odată vine să dovedească lumii că nu se pot nesocoti, nici de către o forță nemărginită ca Țarismul, existența și drepturile naționalităților, nici atunci Austro-Ungaria să nu prîceapă că-și pierde vremea umblînd după cucerirea Salonului și după supremația în Balcani? E într'adevăr de necrezut cum oamenii de stat din Austro-Ungaria nu s'au convîns că Austro-Ungaria s'a transformat într'o țară, în care considerațiunile de politică generală dispar în fața voinței holărele a naționalităților, de a dobîndi exercițiul deplin al drepturilor lor naționale.

Și ceea ce e mai grav, e că cu cît oamenii politici din Viena și din Buda-Pesta vor întîrzia mai mult să înțeleagă necesitățile urgente ale monarhiei, cu atît și soluțiunea problemului Austro-Ungar va fi mai greu de găsit. Singurul mijloc de a se pune capăt crizei naționale din împărăția lui Franz Iosef este *adoptarea regimului federal*. Toate celelalte soluțiuni au fost încercate și nu pot duce la nici un rezultat, fiindcă ele pornesc toate de la un principiu greșit, de la concepția că în vremurile noastre statele pot avea drept bază drepturile istorice, adică plămădirile întîmplătoare și trecătoare ale cuceririlor. Fie că s'ar da satisfacție Ungurilor, fie că s'ar da satisfacție Cehilor, celelalte naționalități vor rămîne nemulțumite și vom vedea aceleași sbuciumări zădărnice, și aceleași frămîntări pe loc, ce de alita timp formează trista istorie a monarhiei și nefericirea altor milioane de locuitori, pe care soarta i-a împreunat sub sceptrul Habsburgilor. Inșă e lesne de înțeles că cu cît timpul trece cu atît și soluția federațiunii e mai grea de îndeplinit. Și aceasta pentru mai multe cauze. In primul rînd, fiindcă cu cît Franz Iosef va zăhovi mai mult, cu atît naționalitățile vor pierde mai mult încrederea lor în Habsburgi, vor face mai grea adoptarea unei soluțiuni, care deja prin natura ei, și prin împotrîvirea ce fatal va întîmpina din partea Austriacilor și mai ales a Ungurilor, prezintă destule greutate. In al doilea rînd fiindcă cu cît timpul trece cu atît statele mici din Balcani se organizează, se întăresc și devin pentru frații lor din monarhia Habsburgilor un centru de atracțiune mai

puternică decît federațiunea sub o coroană streină, cu neamuri streine. Și în sfîrșit, hîndcă cu cit înaintăm cu atît revoluția rusească, democratizînd imperiul Țarilor sau desmembrîndu-l cu totul, va face să triumfe mai mult principiul naționalităților și va așeza viața publică a Europei întregi pe baza rațională a deosebirii și a unității de neam. Dacă Austro-Ungaria nu va reuși să se federeze acum, ea va fi împărțită între naționalitățile ce o compun și ce o înconjură, care vor preferi desigur mai bine să se grupeze în state neatirnite, legate între ele prin alianțele sau federațiunile ce interesele lor le vor dicta, decît să formeze o federațiune Austro-Ungară, care la urma urmei este numai o soluție de conservare a unui stat pe care afară de Unguri și de familia Habsburgilor, nimeni nu va mai avea interes să-l păstreze.

Ar fi vremea ca sferile oficiale din Viena și din Buda-Pesta să lase la o parte politica îngustă ce urmăresc și să privească situația critică a monarhiei în față, cu toată bărbăția și largimea de vederi ce un asemenea problem reclamnă. Ar trebui să se lase la o parte la Viena și certurile cu d-l Pasitch și neînțelegerile asupra sufragiului universal, precum și la Pesta ar trebui să se mai înceteze cu frazele sunătoare despre unitatea națională a statului maghiar și să se mai pue capăt prigonirii naționalităților. Ar trebui să se lase toate aceste nimicuri la o parte căci am ajuns în pragul unei mari epoci, unei epoci în care se pregătesc și se făuresc în Europa evenimente ale căror urmări nici nu le putem prevedea. Concepțiunile moderne, după ce au cucerit statele în care s'au născut, au pornit acum la asaltul tuturor statelor. Pretutindeni ele se ciocnesc cu concepțiunile și cu prejudecățile vechi. Forțele reacționare le opun o rezistență înverșunată, dar curentul se urează și sporește. Europa se frământă adînc sub svirolirile acestor ciocniri și în învălmășeala luptei se poate întrezări deja izbînda definitivă a societății moderne asupra ultimelor rămășițe și ultimelor privilegii ale unei lumi ce nu mai este.

I. G. Duca.

— Situația în Rusia —

Duma a fost „gîluită“.

Dl. Stolipin „pacifică“ Rusia.

În aceste cuvinte se rezumă situația din Rusia.

În presa europeană se aud din cînd în cînd voci, care așteaptă scăparea Imperiului și de la „liberalismul“ și de la „energia“ d-lui Stolipin.

Tendințele lui „liberale“ s'au manifestat prin încercările lui fațarnice de a forma un minister „nebiurocratic“, cu ajutorul d-lor Gucicov, contele Heyden, Lvov („octobriști“),—încercări care spre onoarea „octobriștilor“ n'au reușit.

Dar chiar de ar fi reușit?

Oamenii politici din Apus, vădit, tot încă nu-și dau seama de caracterul elementar al mișcării, de această adevărată deslanțuire a stihurilor.

Orice guvern, care ar căuta să guverneze astăzi Rusia în mod liberal, fără să dea satisfacție deplină revendicărilor agrare, cari au transformat toată Rusia într'un vulcan clocotitor, va fi mălurat ca o pană de suflul furtunii! Iar această satisfacție nici d. Stolipin, nici „Octobriștii“ nu o pot da (altfel pentru ce s'a mai disolvat Duma?)

Prin urmare guvernul d-lui Stolipin, cu sau fără „Octobriști”, sau va muri fără a lăsa nici o urmă, sau va trebui să guverneze tot după sistemul cabinetelor Witte și Goremikin, cu „guvernatori generali” și spinzurători administrative. De altfel nici „Camera instelată”, sau Camarila de la Curtea Imperială, nu sînt dispuse să tolereze un alt sistem de guvernămînt; și pînă acum dl. Stolipin pășește cu hotărîre pe această cale, cu toate interviurile lui „liberale”.

Putem aștepta ceva de la „energia” primului ministru rus?

Dar în această privință *nu se poate* merge mai departe decît d-ii Witte și Goremikin,—recte acel guvern occult, denunțat de prințul Urusov în Duma, care a guvernat peste capul d-lor Witte și Goremikin, și guvernează și astăzi peste capul d-lui Stolipin.

Voiu ilustra numai prin cîteva exemple, luate la întîmplare, sistemul „Camerei instelate” *de înainte de alegerea Dumei*.

1) Comandantul circumscripției militare din Odessa; generalul Kaulbars, decretă—*pedeapsa cu moarte, pe cale administrativă, după aprecierea autorităților militare*” (vezi ziarul *Nașa Jizn*, din 10 Febr. 1906).

2) Comandantul circumscripției de la Vilno, generalul Krzivitcki autoriză printr'un ordin de zi pe „orice șef militar să întrebuițeze armele fără teamă de răspundere” („Rus”, din 18 Ianuar).

3) General-guvernatorul din Kremenciug face cunoscut că „toți acei cari nu se vor supune *orbește* autorităților militare vor fi *împușcați fără judecată*” („Rus”, 22 Ianuar).

4) Colonelul Iablonski, la Sarna, printr'un ordin de zi ordonă: „glonțul și baioneta să fie în deplină acțiune, și să nu vă jenați de urmări. Pe cel dintău, care va deschide gura pentru a face vre o obiecțiune, să-l *împușcați pe loc*” („Nașa Jizn”, 30 Decembre 1905).

5) Generalul Rennenkampf spune într'o ordonanță; „în cazul vre unui atentat împotriva autorităților militare tot cei reținuți la popreală *ca ostateci* (sic!) *peste un ceas după atentat vor fi împușcați fără judecată*” („Nașa Jizn”, 2 Martie 1906.)

6) Generalul guvernator din Ecaternoslav declară, că „satele, ai căror locuitori nu vor voi să-și execute angajamentele de muncă, vor fi *bombardate*!” („Rus”, 17 Ianuar).

7) Colonelul Minn, trimițînd un detașament din Moscva la stațiile rucine, li dă un ordin scris „a proceda *fără milă*, și a nu aresta pe nimeni”,—adică să împuște pe toți, fără judecată!.. (Și ani putea să cităm sute de „decrete” de acest fel).

Să nu uitați, că după sistemul rusesc, pentru a se declara „starea de asediu”, „starea de războiu” sau de „pază întărită”,—cum se numesc diferitele grade de regim excepțional, prin care o regiune sau alta e sus-trasă cu totul administrațiunii civile și ordinei legală, fiind supusă unui „guvernator general” ce are dreptul de a face decrete ca cele de mai sus,—pentru aceasta—ajunge liberu *apreciere* a oricărui șef militar, care *singur*,—proprio motu,—se proclamă „guvernator general”. Așa, de pildă, a făcut generalul Kalilin la Kremenciug, și chiar un *simplu căpitan*, Bielorucev, în Urșușorul Greazi (vezi „Din Basarabia” în No. 5 al *Vieții Romînești*)!..

Situația ce se crează astfel autorităților civile, se poate vedea, de pildă, din faptul, că la Odessa un ofițer a putut să spună, *nepedepsit*, procurorului Arașkevici, că „va fi împușcat, dacă nu va desființa dosarele de

anchetă asupra măcelurilor din Octombre" (*Russkia Viedomosti*, No. 293)..

Se poate merge mai departe, ca „energie“?

Alegerile pentru Dumă au arătat, cită reușită pot avea aceste strâșnicii în starea actuală a Rusiei (vezi „Scrisori din Basarabia“ și „Cronica externă“ din No. 3 al *Vieții Românești*)..

Nu mai incapa indoială, deci, că în această direcție nu se mai poate nădăjdi la vre-un rezultat.

Revoluția, prin urmare, va triumfa?

Dar „triumful“ revoluțiunii presupune o organizare a forțelor revoluționare, și până acuma revoluțiunea rusească s'a dovedit neputincioasă de a se organiza. Recentele răscoale din Sweaborg, Kronstadt, Deșlagar, etc.,—au vădit și mai mult această neputință, prin ineptia conducătorilor lor și înconștiența mulțimii (la Deșlagar, de pildă, răsculații după ce au impuscat pe toți ofițerii garnizoanei, afară de unul singur, apoi s'au predat acestui singur ofițer implorindu-l să-i ierte. Deasemenea marinarii de pe crucișătorul „Azov“ întâiu fugăresc pe ofițeri, impușcându-i pe mai mulți,—apoi pleacă la Riga unde predau autoritaților pe „instigatori“!..)

Atunci, intervenția din afară?

Ziarul oficios al d-lui Stolipin, *Rossia* a lansat știrea unei astfel de intervenții în favoarea țarismului. Ea a fost desmintită, e vădit că o astfel de intervenție nu numai nu ar putea duce nici la un rezultat, dar ar fi și o greșală neertată, dintre acelea, cari „sint mai mult decit o crimă“.

În adevăr, trupele Europene pot, vădit, ocupa Polonia, Provinciile Baltice, să debarce la Kronstadt, să ocupe, spunem, Petersburgul. Dar pe urmă? E vădit că pe tot întinsul nemărginit al Imperiului revoluționarii vor urma să arunce bombe; vor continua „pogromele“ lor și „bandele negre“ încurajate de „canarilă“, (și față de aceste ce să facă soldații Europeni? Să le acorde inalta lor oerotire în numele... legitimizării?...) țaranii vor arde ca și înainte castelurile nobililor și le vor ara moșiile... și vor avea un motiv de ură mai mult împotriva stăpînirii, care a recurs la sprijinul străinilor...

Și atunci? cit timp să dureze ocupațiunea marginilor și cu ce scop? și cum ea să fie motivată, tocmai față de aceste provincii,—cari nu ridică decit revendicări drepte și înțelepte, pe cari Europa nu poate să nu le recunoască ca atari?

Mai este o considerație. Cînd în *practica* Anglie, un prim-ministru vorbind în numele Regelui strigă: „La Douma est morte, vive la Douma“,—nu mai e Indoială că Rusia țaristă a trăit. Intervenția în favoarea țarismului ar putea numai să sădească în inima poporului rus una din acele uri trănice, ca a Ungurilor împotriva Rusiei pentru intervenția din 1848.

Apoi să nu scăpăm din vedere, că Rusia, în formațiunea ei de până acum, n'a fost primită cu voe bună de Europa (alianța franco-rusă e un accident fămurit de colaboratorul nostru, d. I. G. Duca în No. 4 al *Vieții Românești*),—ci a fost numai tolerată, fiindcă nu se putea face altfel. Dar acum, cînd se împraștie pentru vecie acest coșmar,—Europa însăși să-l reinvie?

Doar dacă am presupune intenția machiavelică, de a grăbi disoluțiunea Imperiului...

Dar e adevărat, că poate fi o intervenție, cu siguranța de reușită, și care ar fi fost primită cu entuziasm de toată Rusia,—e intervenția împotriva țarismului.

Iată ce spunea, într'o ședință a Dumei, profesorul Șcepkin, deputatul Odesei, în urma masacrelor din Bealostloc :

„Există încă un mijloc, dar care nu e în puterea noastră : *intervenția puterilor străine*. Sint oameni, cari judecă această idee jignitoare pentru Națiune. Dar ce este comun între Națiune și acest guvern ? Guvernul ocult ce ne înadușă a împrumutat sistemul său de la Turci (masacrele din Armenia și Bulgaria) ;—puterile civilizate au fost silite să pună Turcia sub epitropie.... Guvernele străine ce au sentimente umanitare, dacă sistemul continuă, *ar trebui să pună și Rusia sub epitropie....*”

Și întreaga Dumă a aplaudat aceste cuvinte.... (vezi și *Le Courrier Européen*, No. 28).

Dar în starea sufletească a cercurilor diriguitoare din Europa, e vădit, că sintem încă departe de vr'o intervenție în acest sens.

Concluzia ?

Sintem încă foarte departe de restabilirea situațiunii normale în Rusia. Nimenea nu poate prevedea peipețiile prin care va trece groznică tragedie la care asistă lumea civilizată,—dar e sigur că din anarhia aceasta nesfârșită, din cataclismul acesta epic între forțele trecutului și aspirațiunile viitorului, nu mai poate rezulta restaurațiunea Rusiei țariste, în condițiunile ei politice și sociale tradiționale, și nici chiar în configurația ei geografică de astăzi.

Și poate numai în deceniile viitoare vom putea spune : *consumatum est...*

C. S.

